

სტუდენტზე ორიენტირებული საუნივერსიტეტო განათლება მისი დასაქმების გარანტი უნდა გახდეს

სოფიო მაჭარაშვილი
საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის დოქტორანტი

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია სწავლების ახალი მეთოდი, რომელიც უმაღლესი სწავლების პროცესში სტუდენტთა ღრმა ჩართულობას ითვალისწინებს.

სტატიაში ნათქვამია, რომ თუ საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში სასწავლო პროგრამები და სილაბუსები შედგება დამსაქმებლების მოთხოვნების გათვალისწინებით, ხოლო სწავლება იქნება სტუდენტზე ორიენტირებული, მაშინ სტუდენტები მიიღებენ დამსაქმებლებისთვის სასურველ ცოდნას და ისინი დასაქმდებიან.

სტატიაში ნათქვამია აგრეთვე, რომ საქართველოს უმაღლეს სასწავლებელსა და დამსაქმებლებს შორის გაფორმებული მემორანდუმები არაფრისმთქმელია, მათში ურთიერთვალდებულებები არ არის მოცემული. მემორანდუმები საჭიროა შეიცვალოს ხელშეკრულებებით.

საკვანძო სიტყვები: სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება, დასაქმება, კარიერული განვითარება, დამსაქმებელი, უმაღლესი განათლება, უმაღლესი სასწავლებელი

ძირითადი ტექსტი

ტერმინი „სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება“ გაჩნდა განათლებაში მიღებული ისეთი გადაწყვეტილებების პასუხად, რომელთა მიხედვითაც შეუძლებელია ბოლომდე დაადგინო რისი ცოდნა სჭირდება სტუდენტს, ან რომელი მეთოდი იქნება უფრო ეფექტური ინდივიდუალურ სტუდენტებთან თუ ჯგუფებთან მუშაობის დროს. მაგალითად: სწავლების ბევრ ტრადიციულ მიდ-

გომას შეიძლება ვუწოდოთ „სასწავლებელზე ორიენტირებული“, რადგან სასწავლებელი როგორც წესი არის ორგანიზებული და გამართული და კარგად ასრულებს საორგანიზაციო ოპერაციებს, თუმცა ეს სულაც არ ნიშნავს, რომ ის იყენებს ეფექტურ გზებს სტუდენტებისთვის განათლების მისაცემად. მაგალითად, ინსტიტუციონალური, ადმინისტრაციული და ლოჯისტიკური თვალსაზრისით, ბევრად უფრო მოსახერხებელია თუ ყველა სტუდენტი ცოდნას მიიღებს აუდიტორიაში ლექტორების დაკვირვების ქვეშ, თუკი მათ მიეცემათ მხოლოდ ფიქსირებული არჩევანის შესაძლებლობა სალექციო კურსის ფარგლებში, თუკი ყველა მათგანი გამოიყენებს ერთი და იგივე წიგნს და სასწავლო მასალას და/ან თუ მათი განათლება მოექცევა წინასწარ განსაზღვრულ ჩარჩოში.

სტუდენტზე ორიენტირებული ინსტრუქცია არის ინსტრუქციული მიდგომა, რომლის დროსაც სტუდენტები გავლენას ახდენენ სწავლების შინაარსზე, აქტივობებზე, მასალებსა და ტემპზე. ეს მოდელი სტუდენტს აყენებს სწავლის პროცესის ცენტრში. ინსტრუქტორი სთავაზობს სტუდენტებს სხვადასხვა არჩევანს იმისათვის, რომ მათ ისწავლონ დამოუკიდებლად და ასევე ერთმანეთისგან. გარდა ამისა, ინსტრუქტორი ეხმარება მათ სწავლისათვის ეფექტური უნარების გამომუშავებაში. მსგავსი მიდგომა აერთიანებს სხვადასხვა ტექნიკას იმისათვის, რომ სწავლის პროცესი ბევრად აქტიური გახდეს. ლექტორი წამოჭრის პრობლემას და ღიად ტოვებს მას, ამ პრობლემის გადაჭრა კი სტუდენტების მხრიდან საჭიროებს კრიტიკულ და კრეატიულ აზროვნებას, რისთვისაც არ არის საკმარისი მხოლოდ ტექსტის ცოდნა, არამედ ხშირად ეს პროცესი მოიცავს როლურ თამაშებს, სიმულაციებს და გუნდურ მუშაობას. ამ მეთოდის ხშირად გამოყენება სტუდენტებში იწვევს სწავლის მოტივაციის ზრდას, ცოდნის გაღრმავებას და შესასწავლი საკითხის მიმართ პოზიტიური დამოკიდებულების ჩამოყალიბებას.

სტუდენტზე ორიენტირებულ სწავლას ზოგჯერ აკრიტიკებენ, როგორც ბუნდოვან კონცეფციას, რომელიც აერთიანებს სწავლების გაუგებარ სტრატეგიებს, რაც შედეგად იწვევს იმას, რომ სხვადასხვა ლექტორები განსხვავებულად იგებენ და აღიქვამენ

ამ პრინციპებს. ამის გამო, ბოლო წლების მანძილზე განათლების რეფორმატორებმა და მკვლევარებმა გადანყვიტეს, აღნიშნულ ტერმინი უფრო ზუსტად განმარტონ. მათი ეს მცდელობა ჯერ კიდევ განვითარების ეტაპზეა, თუმცა სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მხარდამჭერებმა უკვე გამოკვეთეს ამ მიდგომის რამდენიმე ფუნდამენტალური მახასიათებელი [1]:

- სწავლის და სწავლების აღქმა არის ინდივიდუალური, რაც ნიშნავს, რომ ეს პროცესი დამოკიდებულია თითოეული სტუდენტის საჭიროებებზე, ინტერესებსა და კულტურულ ბაზისებზე.

- სტუდენტების განათლების პროცესი წარმატებულია, მაშინ როცა ისინი თვლიან, რომ იღებენ თავიანთი მოლოდინის შესაბამის ცოდნას და უნარებს.

- სტუდენტებს აქვთ შესაძლებლობა ისწავლონ „ნებისმიერ დროს და ნებისმიერ ადგილას“, რაც ნიშნავს იმას, რომ სტუდენტის სასწავლო გარემო შეიძლება გასცდეს ტრადიციულ საკლასო ოთახს. ამის მაგალითია სასწავლო-სამუშაო პროგრამები, ონლაინ სწავლების კურსები, სწავლება არატრადიციულ დროს, როგორიცაა შაბათ-კვირა ან საღამოს საათები.

- სტუდენტებს ეძლევათ საშუალება თვითონ აირჩიონ საკუთარი სწავლის მეთოდი და წვლილი შეიტანონ სწავლების დიზაინის/გეგმის შექმნაში.

აისახება თუ არა სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მეთოდის გამოყენება სტუდენტების აკადემიურ მოსწრებაზე? ტეხასის სწავლების გაუმჯობესების ცენტრმა რამდენიმე უნივერსიტეტში ჩაატარა კვლევა, რომლის შედეგები ცხადყოფს, რომ პასუხი ამ კითხვაზე დადებითია. კვლევის შედეგად ასევე დადგინდა, რომ მას შემდეგ რაც ლექტორებმა სწავლების ტრადიციული მეთოდები ჩაანაცვლეს ამ ახალი აქტიური სტრატეგიებით, სტუდენტები მეტი ხალისით ჩაერთნენ სასწავლო პროცესში და გაიზარდა ცოდნის შექმნაზე მათი მოთხოვნა.

მაგრამ იყო და დღესაც არის ერთი დიდი პრობლემა. ეს არის უმაღლესდამთავრებულების თვითრეალიზაციის პრობლემა. ამ საქმეში თვით უმაღლესი სასწავლებლები ინდიფერენტულად არიან განწყობილი. ეს გამოიხატება იმით, რომ მათ უმრავლესო-

ბას არა აქვს შექმნილი სტუდენტთა სამომავლო კარიერის სამსახური.

ზოგადად ფაქტია, რომ უმაღლესი განათლების გარეშე, როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო სექტორში სამუშაო ადგილის მოპოვება ძალზე რთულია. თუმცა, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ უმაღლესი განათლების ბაზარზე დღეს არსებული უამრავი ნაკლოვანებების გამო, უმაღლეს დანესებულებებში მიღებული განათლება, სამწუხაროდ, სულაც არ წარმოადგენს სამუშაო ადგილის მოპოვების გარანტიას. ამას იწვევს კურსდამთავრებულთა დაბალი კვალიფიკაცია, კერძოდ ის, რომ მათი პროფესიული შესაძლებლობები ვერ პასუხობენ თანამედროვე ბაზრის მოთხოვნებს. ნათელია, რომ როდესაც უმაღლეს სასწავლებლის კურსდამთავრებულებს არა აქვთ საკმარისი ცოდნა, და, მათი უნარ-ჩვევები ვერ პასუხობს ბაზრის თანამედროვე გამოწვევებს, დამსაქმებელთა მხრიდან კლებულობს მათზე მოთხოვნა. ხშირია შემთხვევები, როდესაც დამსაქმებლებს თავად უწევთ საქართველოს უმაღლეს სასწავლებელთა კურსდამთავრებულთა როგორც თეორიული (ტრენინგები, სასწავლო ბლოკ-კურსები), ასევე, პრაქტიკული უნარ-ჩვევების (კომპიუტერული პროგრამების, ფინანსური და საბუღალტრო პროგრამების, მსოფლიო საძიებო სისტემების Google, Bing და სხვა გამოყენების, საჭირო ინფორმაციის მოძიების) განვითარება [2]. აღნიშნული პროცესები კი უკავშირდება როგორც დროით დანახარჯებს, ასევე, ფინანსურ ხარჯებს, რაც საბოლოოდ სტიმულს უკარგავს დამსაქმებელს დაინტერესდეს სამუშაოს მაძიებლით, რომელმაც საქართველოში დაამთავრა უმაღლესი სასწავლებელი. შედეგად, ასეთი კურსდამთავრებული სანყის ეტაპზევე ღებულობს უარს დამსაქმებლიდან.

ამ პრობლემის გამოსასწორებლად თვით დამსაქმებლები იძლევიან წინადადებას, რომ უმაღლესი განათლების პროგრამებში მეტად ჩაირთოს პრაქტიკულები და ლაბორატორიები, მოხდეს თეორიის პარაქტიკასთან მეტი სინთეზი, რადგან, უმაღლესი სასწავლებლების „პროდუქტის“ ანუ კურსდამთავრებულების „მომხმარებლები“ მათი დამსაქმებლები არიან. მათ, ჩვენი აზრითაც, მთლიანად უნდა გაითვალისწინონ დამსაქმებლების მოთხოვნები.

მეტიც, უმაღლესი სასწავლებლები უნდა აწარმოებდნენ სტუდენტების კარიერული განვითარების რეესტრს, მათ უნდა იცოდნენ მათი კურსდამთავრებულთაგან ვინ დასაქმდა, სად და რა თანამდებობაზე, რა კომპეტენციებში ჰქონდა წარმატება და რაში არა, რომელ საგანში გაუჭირდა თეორიული ცოდნის პრაქტიკაში გადატანა და სხვა.

საზღვარგარეთის ქვეყნებში ეს პრობლემები მოგვარებულია. განსაკუთრებით ეს ითქმის ფინეთზე, საფრანგეთზე, დიდ ბრიტანეთზე, შვედეთზე, გერმანიაზე, ესტონეთზე, ლიტვაზე, ლატვიაზე [3]. იქ უნივერსიტეტები აქტიურად ადევნებენ თვალს საკუთარი სტუდენტების კარიერის განვითარებას, აქვთ დასაქმებულ სტუდენტთა ბაზა, ახორციელებენ არა მხოლოდ ყოველწლიურ სტრატეგიას, არამედ, ახდენენ მათი კარიერული განვითარების საერთო ტენდენციებისა და დინამიკის ანალიზს, საკმაოდ ბევრს მუშაობენ პოტენციურ დამსაქმებლებთან, სისტემატურად ახორციელებენ პრობლემების გამოვლენას, ასევე მათი ეფექტიანი გზების შემუშავებას, განსაზღვრავენ საპროგნოზო მაჩვენებლებს და სხვა.

მეტიც, ევროპის უნივერსიტეტებში რეალურად არსებობს ქმედითი კარიერის სამსახურები, რომლებიც უზრუნველყოფენ სტუდენტებს შემდეგი მნიშვნელოვანი ხელშემწყობი ფაქტორებით: აწყობენ შეხვედრებს სტუდენტებსა და დამსაქმებლებს შორის, აწვდიან სტუდენტებს ინფორმაციას არსებული ვაკანსიების შესახებ, უტარებენ სტუდენტებს ტრენინგებს, სამოტივაციო წერილების შედგენის, საკუთარი შესაძლებლობების პრეზენტაციის კუთხით, აწყობენ ვორქშოფებს და სხვა.

საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში ეს საქმე მეტად დაბალ დონეზე დგას. მიუხედავად იმისა, რომ უმაღლესი სასწავლებლების უმრავლესობას დამსაქმებლებთან თანამშრომლობს ერთობლივი მემორანდუმის ფარგლებში, მათი თანამშრომლობის ძირითადი შინაარსი, უმრავლეს შემთხვევაში, შემოიფარგლება მხოლოდ სტუდენტთა სასწავლო პრაქტიკით და შემდეგი მემორანდუმების გაფორმებით:

- მემორანდუმი სტუდენტთა დასაქმების შესახებ;

➤ მემორანდუმი სასწავლო პროგრამების და გეგმების შედგენის და შემდგომი რეალიზაციის მონიტორინგის შესახებ.

არც ერთი და არც მეორე, არაფერს ავალეს დამსაქმებელს და ეს მემორანდუმებიც უმრავლეს შემთხვევაში ნაცნობ-მეგობრობით ფორმდება, რადგან აკრედიტაციის მოთხოვნებში ჩართული. არც უმაღლესი სასწავლებლები და არც დამსაქმებლები არ ცდილობენ უფრო მეტი კონტაქტი იქონიონ ერთმანეთთან, გააფორმონ არა მემორანდუმები, არამედ, ხელშეკრულებები და აიღონ ურთიერთვალდებულებები. ხელშეკრულებაში უნდა დაფიქსირდეს უმაღლესი სასწავლებლის ვალდებულება კონკრეტულ სპეციალობაზე და კონკრეტული კომპეტენციით სტუდენტების მომზადება, დამსაქმებლებისთვის კი – მათი დასაქმება. დღეს საქართველოში ორივე მხარე ამას თავს არიდებს. არც სათანადო უმაღლესი მმართველობითი ორგანოები (მაგალითად, განათლების და მეცნიერების სამინისტრო) ფიქრობენ კურსდამთავრებულთა დასაქმების რაიმე ერთიანი მოდელის შექმნაზე. არადა, დრო მიდის. ყოველწლიურად საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში 20-23 ათასი სტუდენტი ამთავრებს სწავლას. მხოლოდ ორმხრივი მემორანდუმის ფარგლებში მათი დასაქმება არარეალურია. შესაბამისმა ორგანოებმა უნდა იფიქრონ და აქტიურად იზრუნონ ამ საკითხის დროულ და ეფექტურ გადანაცვლებაზე.

ლიტერატურა:

1. კაჭკაჭიშვილი ი., მაჭარაშვილი ნ., გოგსაძე გ., სტუდენტზე ორიენტირებული საუნივერსიტეტო განათლების ხელშეწყობა, თბ., 2015. http://mikeladzefoundation.org/multimedia/ups/Student_centered_education_Analytical_Report.pdf.

2. ბაქრაძე დ., უმაღლესი განათლების და მეცნიერების სტრატეგიული განვითარება საქართველოში, თბ., 2014. http://www.osgf.ge/files/2014/publications/Integration_of_Research_and_Study_in_Higher_Education.pdf.

3. ნარმანია დ., უმაღლესი განათლების სისტემა საქართველოში, თბ., 2012. http://ciesr.org/files/education_georgia_dr_davit_narmanian.pdf.

LITERATURE:

1. Kachkachishvili I., Macharashvili N., Gogsadze G., Student oriented university education encouragement, Tbilisi 2015. http://mike-ladzefoundation.org/multimedia/ups/Student_centerend_education_Analytizal_Report.pdf.
2. Bakradze D., Strategic development of higher education and science in Georgia, Tbilisi, 2014. http://www.osgf.ge/files/2014/publications/Integration_of_Research_and_Study_and_Hel.pdf.
3. Narmania D. Higher education system in Georgia, Tbilisi, 2012. http://ciesr.org/files/education_georgia_dr_davit_narmania.pdf.

STUDENT-ORIENTED UNIVERSITY EDUCATION SHOULD BECOME AS A GUARANTEE OF ITS EMPLOYMENT

SOPHIO MACHARASHVILI

PhD student, GTU

RESUME

In the article - **“Student-oriented University education should become as a guarantee of its employment”** it is discussed a new teaching method which provides students activities during this process.

In the article it is said that if the curriculum and syllabus in Georgian universities will be made providing the demands of the employer and teaching would be student-oriented, in this case students can get appropriate knowledge for their employers and they would become employed.

In the article there is mentioned that the memorandums between universities and employers are useless, there is no any obligations there. The memorandums must be changed by the agreement.

Keywords: Student-oriented studying, Employee, Career development, Employer, High-level education, High university.